

Δρ. Κωνσταντίνος Γεωργίου
Γραφείο του Φιλοσοφικού Τμήματος
Πανεπιστήμιο - Λεωφόρος

επι Μνήμη Βαγγέλιου 6/12/2014

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΤΣΗΣ
Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ - Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΕΙΣ ΕΜΟΙ ΜΥΡΙΑΙ, ΕΑΝ ΑΡΙΣΤΟΣ Η, (ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ)

Ο Κυριάκος Χριστοφή Μάτσης, ο ήρωας του εθνικο-απελευθερωτικού αγώνα της Κύπρου (1955-1959) έπεσε μαχόμενος στο Κάτω Δίκωμο (σήμερα υπό τουρκική κατοχή), στις 19 Νοεμβρίου 1958, αφού αρνήθηκε να παραδοθεί στα Βρετανικά στρατεύματα. Η σωρός του ετάφη εν κρυπτώ στα Φυλακισμένα Μνήματα των Κεντρικών Φυλακών Λευκωσίας, δίπλα στους μεγάλους ήρωες συναγωνιστές και φίλους του Γρηγόρη Αυξεντίου, Μάρκο Δράκο, Στυλιανό Λένα, Μιχαλάκη Καραολή κ.ά.

Ο Κυριάκος Χριστοφή Μάτσης, γνήσιο τέκνο της αγροτικής Κύπρου (εκ Παλαιχωρίου), υπήρξε ο ιστορικός καταλύτης γενεάς γενεών υποδούλων Ελλήνων Κυπρίων, οι οποίοι αγωνίστηκαν με αίμα, από τον 12ο αιώνα, για την αποτίναξη του ξενικού ζυγού (Φράγκοι, Ενετοί, Τούρκοι, Άγγλοι).

Το αηδόνι της Κύπρου, όπως τον απεκάλεσε ο αείμνηστος Πρωθυπουργός, γέρος της Δημοκρατίας Γεώργιος Παπανδρέου, όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου, ευρισκόμενος εν Ελλάδι ως φοιτητής της Γεωπονικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1946-1952), με τον καημό της ρωμιοσύνης και την άσβηστη νοσταλγία της Ένωσης με τη μητέρα πατρίδα Ελλάδα, ανέλαβε το ρόλο του πρώτου εθναποστόλου της Κυπριακής Ελευθερίας στη μητροπολιτική ελεύθερη Ελλάδα. Διαπρύσιος κήρυξ, αλλά και ρήτωρ θεσπέσιος ομολόγησε στους αδελφούς Έλληνες το στεναγμό της δούλης Κύπρου και ζήτησε, ως νεότερος Ρήγας Βελεστινλής, την εθνική της αποκατάσταση.

Ο Κυριάκος Χριστοφή Μάτσης αναδείχθηκε σε Παλαιολόγεια μορφή. Στάθηκε ο άνθρωπος του «αυτοπροαιρέτως», του «κοινή γαρ γνώμη», του «ου φεισόμεθα της ζωής ημών». Με τέτοια ψυχосύνθεση απέδει-

Ξε τι σημαίνει η καθ' ημάς Ανατολή του Φώτη Κόντογλου και η ιδιαιτερότητα της κοινωνίας και μετοχής στο είναι των πραγμάτων, ως γνήσιος Έλλην Χριστιανός Ορθόδοξος, όπως θα τον ήθελε ο άλλος μεγάλος της Κύπρου, διαλεκτικός ποιητής, Δημήτρης Λιπέρτης.

Ο Κυριάκος Χριστοφή Μάτσης, ένας άξιος της πατρίδας, κινήθηκε πάντοτε στα έσχατα του έθνους, όντας υπερβατικός και οριακός στην ύπαρξη και στη συνείδηση. Κινήθηκε στα τέλεια σχήματα των αθανάτων ιδεών, γενόμενος εθνοδιδάσκαλος. Δίδασκε (ποίηση, ιστορία, φιλοσοφία, πολιτειολογία) στους νεαρούς αντάρτες συναγωνιστές του στα βουνά του Πενταδακτύλου, ως Τομεάρχης Κερύνειας και ανταρτικός αρχηγός της Β. Κύπρου, μετά τη δραπέτευσή του από τα στρατιωτικά κρατητήρια της Κοκκινοτριμιθιάς και πρότυπο αυταπαρνήσεως και πνευματικού ήθους.

Ο Κυριάκος Χριστοφή Μάτσης, πολιτική προσωπικότητα από τα πρώτα μεταγυμνασιακά του χρόνια, στάθηκε στις εμπροσθοφυλακές της μικρής αγαπημένης του, γλυκείας νήσου Κύπρου, πάντοτε πρωτοπόρος και ανοίγοντας δρόμους στα σκοτεινά, ως αληθινός βιωματικός ποιητής που ήταν. Με *αρετήν και τόλμην*, κατά το Κάλβειον ρήμα, υπεστήριξε τους ανθρώπους κατά τρόπον ταπεινόν και υπέροχον (πήγε σε στρατοδικείο στην Ελλάδα και υπεστήριξε, ιδίω κινδύνω, φίλον και συμφοιτητή του, μέλος του ΕΛΑΣ, με εντυπωσιακά αποτελέσματα).

Ο Κυριάκος Χριστοφή Μάτσης ανήκει στο Μακρουγιαννικό εμείς. Λειτουργήσε πάντοτε ως καθολική συνείδηση και με μόνο γνώμονα τον άνθρωπο, τα δίκαιά του, την ελευθερία του. Γι' αυτό και γράφει για τα δικαιώματα του ανθρώπου προτού υπογραφεί ο Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, το 1945 στον Άγιο Φραγκίσκο των ΗΠΑ και προτού δημοσιευτεί το κείμενο και η Ανακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Γι' αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί οικουμενικός άνθρωπος, οραματιστής, με πλήρη συνείδηση του προς τα πού οδεύει το ανθρώπινο γένος. Έζησε, τουλάχιστον 100 χρόνια πιο μπροστά από την εποχή του.

Στο δίτομό μας έργο *Κυριάκος Μάτσης ο οραματιστής*, Λευκωσία 1998, γράψαμε χαρακτηριστικά για τον εθνικό ήρωα, αλλά και τον οικουμενικό άνθρωπο.

«Ο Κυριάκος Μάτσης παρέμεινε, άχρι θανάτου, πιστός στην πατρώα γη και στην εθνική επιταγή. Στα 32 του χρόνια έφυγε από τον κόσμο τούτο, αφήνοντας πίσω του μια απ' αλλού φερμένη λάμψη, η οποία παραμένει κτήμα εσαεί του γένους των Ελλήνων.

Το μάθημα του Κυριάκου Μάτση υπήρξε μέγα, εν λόγους και έργους. Αυτό το ύψιστο μάθημα εξιστορεί η παρούσα επιστημονική εργασία. Παρουσιάζουμε, μέσα από τα ίδια τα κείμενα του αξίου της φυλής τη σκεπτόμενη ψυχή του, τις αγωνίες και τους υπέροχους προβληματισμούς της ανήσυχης ύπαρξής του, αλλά και το προχωρημένο, για τα χρόνια που έζησε, όραμά του για τον έλληνα άνθρωπο και τον κόσμο.

Οι ιστορικές μαρτυρίες που παρατίθενται των ανθρώπων που τον έζησαν ή αγωνίστηκαν μαζί του στη Βόρειο Ελλάδα και στην Κύπρο, επικυρώνουν και προσυπογράφουν τα όσα ο ακατάβλητος αγωνιστής συνέλαβε και διατύπωσε ως στοχασμούς και εξομολογήσεις και στα οποία έδωσε σάρκα και οστά με την παραδειγματική ζωή του.

Ο Κυριάκος Μάτσης, ως γνήσιος Έλληνα, αγάπησε, όσο ελάχιστοι, τον πολυσήμαντο λόγο. Αγάπησε τη λογοτεχνία και ιδιαίτερα την ποίηση, την Ιστορία, τη φιλοσοφία, τη μελέτη, τον προβληματισμό. Πάλεψε με τις ιδέες, όσο πάλεψε και με τον εαυτό του. Πάλεψε αδιάκοπα και σε κάθε στιγμή, για τα εθνικά δίκαια της Κύπρου και τους πύρινους εθνικούς λόγους του, τους έκανε πράξη ενάρετη.

Σάρκωσε το λόγο του, γι' αυτό και τα δρώμενα του βίου του ανήκουν στην κατηγορία των σπάνιων και εκλεκτών. Δραματική και τραγική η ζωή του, αλλά καθ' όλα ακέραιη. Και οι πράξεις του σπουδαίες και τέλειες, σύμφωνες προς τον Αριστοτελικό περί τραγωδίας ορισμό. Γράφοντας για τον Κυριάκο Μάτση νιώθω νάναι μέσα μου Μεγάλη Παρασκευή. Θρηνώ τον ωραίο, τον μοναδικό, εκείνον που δεν προοριζόταν για τον πονηρό μας κόσμο. Ο Κυριάκος Μάτσης ανήκε στα Άνω. Δεν είχε καμιά σχέση με τα κάτω, κι ας σπούδασε γεωπονία, κι ας αγαπούσε με πάθος τη γη και τη φύση. Κατόρθωσε τη δική του γη να την κάνει ουρανό και το δικό του ουρανό, όσο μπορούσε, ακόμη και με το αίμα του, να τον φέρει, ως αστραπή, πάνω στη γη των πατέρων μας.

Κάθε γραμμή που γράφτηκε σ' αυτούς τους τόμους γράφτηκε με δά-

κρουα στα μάτια. Ήταν πάμπολλες οι φορές που διακόψαμε τις ηχογραφήσεις, κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας στη Θεσσαλονίκη και στην Κύπρο, γιατί η συγκίνηση δεν μας άφηνε να συνεχίσουμε. Σπαράξαμε για την απώλεια μιας τόσο ολοκληρωμένης και φωτεινής προσωπικότητας του Ελληνισμού, που, αν ζούσε, όπως όλοι το ομολογούν, θα ήταν στις εμπροσθοφυλακές της φυλής και ίσως η πολύπαθη Κύπρος να είχε άλλο πεπρωμένο.

Ο Κυριάκος Μάτσης προσέλαβε τον κόσμο ποιητικά. Γι' αυτό και προχώρησε με εμπιστοσύνη και αθωότητα, στα σκοτεινά, όπως θα έλεγε ο Ιωάννης του Σταυρού. Ως αληθινός ηγέτης και πρωτοπόρος που ήταν, άνοιξε δρόμους στον ελλαδικό χώρο, ώστε ν' ακουστεί η πνιγμένη φωνή της δούλης Κύπρου. Πρώτος αυτός στη Βόρειο Ελλάδα άναψε τη δάδα της Κύπρου και σκόρπισε ιερό και εθνικό ρίγος για την εθνική υπόθεση της αγγλοκρατούμενης Κύπρου.

Ο Αθηναίος φιλόσοφος Πλάτων θεωρούσε τον άνθρωπο Άνθρωπο, όταν μετείχε στις ουράνιες ιδέες. Αυτό εφαρμόζεται απόλυτα στην περίπτωση του Κυριάκου Μάτση. Ο Κυριάκος δεν είχε απλώς μέθεξη με τις ιδέες. Με το άνοιγμα της καρδιάς του χώρεσε τον κόσμο μέσα του. Και την ιδέα, προπαντός εκείνη της Ελευθερίας, τη διακόνησε με λογικό πάθος και τόλμη απαράμιλλη. Εξ υπαρχής στρατεύθηκε στο μέτωπο, στα πρώτα και επικίνδυνα. Ήταν ατρόμητος και έτοιμος. Και το απέδειξε, όταν ήρθε η ώρα. Αυτό το ακατόρθωτο κατόρθωμα θέλει να καταθέσει το σύγγραμμα αυτό. Αυτή του την ποίηση, την οποία υπέγραψε με το αίμα του, μαρτυρούμε ταπεινά κι εμείς, που έστω και από μακριά γεντήκαμε κάποιες σταγόνες από το κλέος του».

Μέσα από τα κείμενα που μας άφησε (ημερολόγια, επιστολές, προσωπικές εξομολογήσεις κ.ά.) βλέπουμε το μεγάλο ηθικό ανάστημά του «Σκοπός μας είναι η διαρκής τελειοποίηση» (16.6.1944), μόλις 18 ετών παιδί. Και στις 18.10.1944 γράφει «Ευτυχείς ήταν οι Στωικοί. Ας ζει πάντα η απάθειά τους. Υπέροχος ήταν και ο Σωκράτης, που δεν πρόσεχε καθόλου τη γνώμη των πολλών....».

Στις 28.5.1945, μόλις 19 ετών, θα μας πει εξομολογητικά: «Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι ο άνθρωπος περικλείει μέσα του μίαν τεραστίαν δύναμη, το πνεύμα. Είναι γεγονός αναμφισβήτητον ότι το πνεύμα αυτό, είναι εκείνο που υπεκίνει και ενέπνεε ένα Σωκράτη, ένα Βού-

δαν, ένα Πλάτωνα και όλες τας μεγάλας διανοίας. Αλλά το πνεύμα αυτό, η δύναμις, είναι καλύτερα να πούμε, μένει εις τους περισσότερους ανεκμετάλλετος. Είναι η βενζίνη, ήτις χρειάζεται τον σπινθήρα διά να ανάψει. Και ο σπινθήρ αυτός είναι η γνώσις της δυνάμεως. Ας του δώσουμε τον σπινθήρα για να ανάψει. Και τότε θα μεγαλουργήσωμεν.»

Εκείνο που είναι θαυμαστό είναι ο Πλατωνικός τρόπος που θεάται τα πράγματα, την κατάσταση της ανθρωπότητας. Πιστεύει πως η καλύτερευση του κόσμου θα έρθει με την καλύτερευση του εαυτού μας. Αυτό δεν λέγει και ο Πλάτων στην *Πολιτεία* και στους *Νόμους*; Γράφει ο νεαρός Κυριάκος, στις 8.1.1944.

«Χιλιάδες όμως άνθρωποι είναι έτοιμοι να χύσουν το αίμα των για το καλό της ανθρωπότητας, για μας δηλαδή, την νέαν Γενεάν. Και μεις οφείλομεν και έχομεν ιερόν καθήκον να συνεργασθώμεν στον τεράστιον αυτόν αγώνα. Από τον εαυτόν μας. Εάν όλοι μας θέλωμεν να καλλιτερεύσει η ανθρωπότης, ας προσπαθήσουμε έκαστος χωριστά να καλλιτερεύσωμεν τον εαυτόν μας, δημιουργούντες ισχυρόν χαρακτήρα και τότε ο κόσμος θα διορθωθεί αφ' ετέρου. Και βέβαια όλοι το θέλομεν αυτό».

Εκεί όμως που φαίνεται η καθολικότητα της σκέψης του, η οικουμενικότητα του οραματισμού του, αυτή που κατορθώνει την υπέρβαση των φυλετικών, ιστορικών, εθνικών και θρησκευτικών διαιρέσεων και παραμένει μόνιμα επίκαιρος στην πολιτική σκακιέρα, είναι όταν ο αντάρτης και Τομεάρχης της ΕΟΚΑ αποτολμά να γράψει για το υπέρτατο αίτημα των ελευθέρων πνευμάτων, που ήταν ένας απ' αυτούς.

«Να γιατί δεν νοιάζομαι, αν τη γη τη ζουν Τούρκοι για Έλληνες, Εβραίοι για... Εκείνο πούχει αξία είναι να τη ζουν αυτοί που την ποτίζουν με τον ιδρώτα τους και να περπατούνε ελεύθεροι πάνω της, διαφεντευτές της, κυρίαρχοί της. Ν' αναπνέουν περήφανοι τον αέρα της που νάναι αέρας δροσιάς, ομορφιάς, λεβεντοσύνης. Όχι πνίχτης...».

Για την ηρωική έξοδο από τα γήινα του Κυριάκου Χριστοφή Μάτση, για τον ωραίο και γενναίο, γράφει χαρακτηριστικά ο Διγενής στα Απομνημονεύματα του στις σελ. 325-326: «Την 19ην Νοεμβρίου ανε-

καλύφθη και εφονεύθη εντός του κρησφυγέτου του, εις Κάτω Δίκωμον, ο τομεάρχης Κυρηνείας Κυριάκος Μάτσης.

Ο ηρωικός θάνατος του Μάτση συνέβη υπό τας ακόλουθους συνθήκας: Μετά τας εντατικάς ερέυνας εις Αγ. Γεώργιον και Καραβάν της επαρχίας Κυρηνείας, ο Μάτσης, διασπάσας τον κλοιόν των Άγγλων στρατιωτών εξ Αγ. Γεωργίου, κατώρθωσε, μέσω της πόλεως Κερύνειας, να φθάσει εις το Πέλλα-Πάις. Εκεί παρέμεινε επί τέσσαρας ημέρας και αφού έδωσεν οδηγίας διά μερικάς ενέδρας αι οποίαι έπρεπε να γίνουν εις την περιοχόν εκείνην, απεφάσισε να αναχωρήση διά Δίκωμον, διότι αι έρευναι του στρατού συνεχίζοντο εις ολόκληρον την επαρχίαν με εντονώτερον ρυθμόν.

Εις Δίκωμον παρέμεινεν εις την οικίαν του Κυριάκου Διάκου, όπου είχε κατασκευασθεί και κρησφύγετο. Την 17ην Νοεμβρίου 1958, ώραν 16ην και εις απόστασιν 1 χλμ. περίπου από το χωρίον, εστρατοπέδευσαν περί τους 40 στρατιώται, ενώ αι επιχειρήσεις του Αγγλικού στρατού συνεχίζοντο με αύξουσαν έντασιν καθ' όλην την επαρχίαν Κερύνειας. Την 19ην Νοεμβρίου 1958 στρατιώται εισήλθον εις το χωρίον και την 9.30' ώραν έκαμαν έρευνα εις το σπίτι, όπου ευρίσκετο ο Μάτσης με δύο άλλους συντρόφους του, τους Ανδρέαν Σοφιόπουλον και Κώστα Χριστοδούλου. Το ποδοβολητόν των στρατιωτών ηκούετο επάνω από το κρησφύγετον, ενώ οι εντός αυτού παρέμειναν ακίνητοι και σιωπηλοί. Μετ' ολίγον οι στρατιώται απεχώρησαν άπρακτοι. Την 12.30' οι στρατιώται επανήλθον εις την οικίαν και αφού συνέχισαν τας έρευνάς των, ανεχώρησαν και πάλιν άπρακτοι. Η δευτέρα αυτή έρευνα ενέβαλεν εις υποψίαν τον Μάτση ότι ήταν προδομένοι. Πράγματι, μετά έναν τέταρτον της ώρας οι στρατιώται επανήλθον, κατ' ευθείαν αυτήν την φορά, εις το στόμιον του κρησφυγέτου, του οποίου το κάλυμμα ήρχισαν να σπάζουν, κάποιος δε εφώνησεν ελληνιστί: «Ε, Μάτση, παραδόσου». Ο Μάτσης μετά των συντρόφων του εγέμισαν τα όπλα των και έκαυσαν τα διάφορα έγγραφα, τα οποία είχαν. Το κρησφύτετον εγέμισε από καπνό. Οι Άγγλοι εξηκολούθουν να καλούν τον Μάτση να παραδοθή, διότι εν εναντία περιπτώσει, θα τον έκαιαν με πετρέλαιον. Στιχομυθία διεξήχθη τότε μεταξύ Άγγλων και Μάτση, όστις, αφού διέταξε τους δύο συντρόφους του να εξέλθουν του κρησφυγέτου, απήντησε με βροντερήν φωνήν: «Δεν θα βγω ζωντανός. Θα βγω πυροβολών». Εις απάντησιν, οι Άγγλοι πολιορκηταί

του έρριψαν ειδικάς χειροβομβίδας εντός του κρησφυγέτου, εκ των οποίων ο Μάτσης εύρεν ακαριαίον τον θάνατον.

Εις τους δημοσιογράφους επετράπη να επισκεφθούν το κρησφύγετον, εντός του οποίου ευρίσκετο εισέτι ο νεκρός του Μάτση. Το θέαμα ήτο φρικτόν, παρουσιάζον εικόνα τραγικότητος και μεγαλείου. Ο Μάτσης, με έκφρασιν ικανοποιήσεως διά το ηρωικόν τέλος του, είχεν αγκαλιασμένα τα δυο αυτόματά του. Ο δεξιός πους του ήταν αποκομμένος και απηνθρακωμένος, νωπόν δε το αίμα έσταζεν ακόμη επί του δαπέδου του κρησφυγέτου.

Έτσι απέθανεν ο Μάτσης. Ένας ακόμη ήρωες εις το Πάνθεον της Κυπριακής εποποιίας. Ετάφη εις τον περίβολον των Κεντρικών Φυλακών, παραπλεύρως του τάφου του Αυξεντίου και των άλλων αθανάτων αγωνιστών της ΕΟΚΑ».

Η εφημερίδα *Ελευθερία* (Λευκωσίας), την Πέμπτη 20 Νοεμβρίου 1958 δημοσίευσε όσα ο πατέρας του ήρωα Χριστοφής Μάτσης είπε για το νεκρό υιό του.

«Τόσον εγώ, όσον και η σύζυγός μου, είμεθα υπερήφανοι διά των ηρωικόν θάνατον του προσφιλούς μας υιού, ο οποίος ηγωνίσθη με όλη την δύναμιν της ψυχής διά την ελευθερίαν της μαρτυρικής νήσου μας. Εύχομαι αι θυσίαι των παιδιών μας να φέρουν σύντομα τους καρπούς των, την πολυπόθητον δηλαδή Ελευθερίαν».

Αυτά ισχύουν και σήμερα, 45 χρόνια μετά την εγγραφή του Κυριάκου, στη Βίβλο του Έθνους, όταν αρνήθηκε τη δουλεία του ξένου δυνάστου και κέρδισε την αθανασία της εθνικής μνήμης. Στάθηκε έτσι ένας αληθινός υιός του ανθρώπου, ένας ανεπανάληπτος διάκονος της πανανθρώπινης Ελευθερίας.

Οι πρόσφατες εξελίξεις για λύση του Κυπριακού και η τελική απόρριψη του Σχεδίου του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Κόφι Ανάν λόγω της αμετακίνητης αδιαλλαξίας του Ντενκτάς και της Άγκυρας καθιστούν επίκαιρη την αναφορά μας στον κορυφαίο αγωνιστή και ήρωα του απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-59, Κυριάκο Μάτση.

Η σημασία της αναφοράς εντοπίζεται στην πολιτική διορατικότητα του Κυριάκου Μάτση σε χρόνους ανύποπτους, όταν ο ήρωας διαπίστωνε την ανάγκη ο αγώνας της ΕΟΚΑ να κατέληγε στην αποδοχή των προτάσεων της Αποικιοκρατίας μέσω του Κυβερνήτη Sir John Harding στις συνομιλίες που διεξήγαγε με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Ο Μάτσης πίστευε τότε ότι η αναγνώριση της Αρχής της Αυτοδιάθεσης από την Αγγλική αποικιοκρατία και ο καθορισμός ημερομηνίας εξάσκησης του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης από τον κυπριακό λαό θα έπρεπε να ήταν ουσιαστικά αποδεκτή εφ' όσον σημαντικές άλλες πτυχές όπως της ασφάλειας, της αμνηστίας κτλ. εσυμφωνούντο.

Μελετητής βαθυστόχαστος της ιστορίας και ιδιαίτερα των συμπερασμάτων εκ της Μικρασιατικής καταστροφής γνώριζε και υιοθετούσε τη συμβουλή του Βενιζέλου, όπως αποφευχθεί οτιδήποτε που μπορούσε να αναβιώσει αντιπαράθεση και σύγκρουση με την Τουρκία, μετά τα γεγονότα του 1922.

Οι Άγγλοι ανεγνώρισαν στο πρόσωπό του τον ανυπότακτο αλλά και σκεπτόμενο πολιτικά Κύπριο αγωνιστή. Είναι το μόνο στέλεχος της ΕΟΚΑ που τον επισκέφθηκε στα ανακριτήρια της Ομορφίτας ο Στρατάρχης Χάρτινγκ και συζήτησε μαζί του εφ' όλης της ύλης.

Μετά τα ανακριτήρια της Ομορφίτας μεταφέρεται στο στρατόπεδο συγκεντρώσεως στην Κοκκινοτριμιθιά.

Εν τω μεταξύ οι Άγγλοι εξορίζουν το Μάρτιο του 1956 τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στις Σευχέλλες.

Δύο μήνες αργότερα, το Μάιο 1956, αρχίζουν εντατικές συνομιλίες με τον Κυριάκο Μάτση στα Κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς για λύση του κυπριακού με επικεφαλής τους κορυφαίους εκπροσώπους της αποικιοκρατίας, όπως τον Ρεταγουέη και άλλους. Αποδέχονται βελτίωση του σχεδίου Χάρτινγκ στο σημείο που υπήρχε διαφωνία του Αρχιεπισκόπου όπως στο θέμα της εσωτερικής ασφάλειας, της αμνηστίας και το κρίσιμο σημείο του χρόνου της εξασκήσεως του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης, που βελτιώνεται στα 5 χρόνια.

Ο Διγενής με μυστικό σύνδεσμο κρατείται ενήμερος και δίνει οδηγίες, αλλά τελικά απορρίπτει τις αγγλικές υποχωρήσεις με επιστολή του προς τον Μιλτιάδη (ψευδώνυμο του Κυριάκου Μάτση).

(Φωτοτυπία επιστολής Διγενή προς Μιλτιάδη)

Ο Μάτσης είναι έξαλλος και θεωρεί αδιανόητη την απόρριψη, αλλά δέχεται την απόφαση του Αρχηγού της ΕΟΚΑ.

Δραπετεύει από το στρατόπεδο Κοκκινοτριμιθιάς το Σεπτέμβριο του 1956 και αναλαμβάνει τον νευραλγικό τομέα της ΕΟΚΑ στην οροσειρά Πενταδακτύλου της επαρχίας Κερύνειας.

Αρχές του 1958 απολύεται απροσδόκητα από το στρατόπεδο Κοκκινοτριμιθιάς ο Παννάκης Μάτσης, αδελφός του Κυριάκου Μάτση.

Όπως διαφάνηκε αργότερα η απόλυση του έγινε σκόπιμα για να αποσταλεί δισέλιδη δακτυλογραφημένη επιστολή προς τον Κυριάκο, την οποία υπέγραφε ο Αρχηγός του Special Branch Major Maccaouan και του εξέθετε την κατάσταση του κυπριακού, αρχές Ιουνίου 1958.

Αναφερόταν στις μακρές συζητήσεις που είχε κατά τη διάρκεια της ανάκρισης του Κυριάκου στα ανακριτήρια Ομορφίτας, δύο χρόνια νωρίτερα, και του υπεδείκνυε ότι η συνέχιση του ένοπλου αγώνα θα οδηγούσε στη σύγκρουση της ΕΟΚΑ με τους κομμουνιστές και με τους τουρκοκύπριους και ότι το αποτέλεσμα αυτής της σύγκρουσης θα ήταν η διχοτόμηση της Κύπρου.

Καλούσε τον Κυριάκο να μετρήσει αυτούς τους κινδύνους για το μέλλον της Κύπρου και τόνιζε ότι από όλους τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ ήταν ο μόνος που διέθετε την πολιτική κρίση και την ικανότητα να κρίνει ποιο ήταν το πραγματικό συμφέρον της Κύπρου και θα ελάμβανε ανάλογες αποφάσεις επηρεάζοντας και άλλα σημαντικά στελέχη της οργάνωσης.

Του τόνιζε παράλληλα ότι η συνέχεια του Αγώνα θα οδηγούσε και στη δική του ανεύρεση από τις αγγλικές αρχές και ότι γνώριζε ο Maccaouan ότι σε μια τέτοια εξέλιξη ο θάνατος και όχι η παράδοση θα ήταν η επιλογή του Κυριάκου.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΑΤΙΑ

Τρεις μέρες μετά την αποστολή του γράμματος προς τον Κυριάκο Μάτση, δηλαδή στις 6 Ιουνίου 1958, άρχισαν οι οργανωμένες βιαιοπραγίες των τουρκοκυπρίων στην περιοχή του Αγίου Κασσιανού στη Λευκωσία.

Η αστραπή της 19ης Νοεμβρίου 1958 στο Κάτω Δίκωμο έγινε σύλληψη καθαρή, γι' αυτό και μένει στον αιώνα, όπως το θέλει ο ποιητής. Για να συνεχίσει ο Οδυσσέας Ελύτης πως ο ήρωας, αληθινό φωτόδεντρο, προχώρησε αμείλικτος μέσα στο Φως, όπως τον Ιησού Χριστό και όλους τους ερωτευμένους. Γνήσιο άλας της γης.

Ο Κυριάκος λειτούργησε ποιητικά και λειτούργησε μυστικά, αναστάσιμα. Ένας αληθινά υπαρξιακός άνθρωπος, που σήμανε τις οντολογικές καμπάνες από κρύσταλλο για το αυριανό μέγα Πάσχα του Θεού, για την αυριανή θέωση του ανθρώπου.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΠΑΡΑΚΡΕΜΑΤΑ